
Ante Pažanin (1930. – 2015.)

DAVOR RODIN

Dana 28. ožujka 2015. umro je profesor emeritus Ante Pažanin, čovjek koji je svojim znanjem, svojim karakterom sudjelovao u oblikovanju Fakulteta političkih znanosti. Za ustanovu i za mlađe kolege s Fakulteta njegova je smrt gubitak, a za nas njegove “suigrače” u pothvatu stvaranja nove ustanove to je nenadoknativ odlazak svjedoka našeg vlastitog identiteta. Ono što mi, njegovi suigrači, znamo o njegovu djelu i životu, to je on znao o nama, pa sada kada ga više nema, mi gubimo svjedoka vlastitog identiteta koji je on suoblikovao i o kojem je svjedočio dok je bio s nama.

Pažaninovo djelo nazočno je u njegovim knjigama, u tradiciji Fakulteta i u našim sjećanjima.

Osnivači Fakulteta dodali su Zagrebačkom sveučilištu novu znanstveno-nastavnu ustanovu kakvu imaju svi suvremeni narodi Europe. Ništa neobično, ali za našu sredinu značajno. Zgrada Fakulteta u Lepušićevoj bila je prethodno sjedište Partijske škole i trebalo je proći mnogo godina da u javnoj percepciji izbljedi ta asocijacija. I Pažaninovom zaslugom to se dogodilo na dramatičan način. Politička je javnost očekivala da će Fakultet biti bolja, korisnija politička škola za kadrove potrebne ondašnjim političkim institucijama, desna ruka tadašnjeg “agitpropa”. Dogodilo se međutim nešto posve drugo. U uzavrelim socijalno-političkim procesima 1968. i 1971. Pažanin je kao uvjereni legalist s oskudnim legalnim instrumentima i u uvjetima nerazvijene demokratske kulture znao mobilizirati članove ustanove kako protiv nepredvidivosti socijalno-političkih procesa tako i protiv konfuzne partijske reakcije na njih. Dio političkog establišmenta postavljao je stoga pitanje, koje se još i danas ponekad čuje: “Što će nam takva ustanova?”

Kolega Pažanin doktorirao je na sveučilištu Albertus Magnus u Kölnu temom Husserlove *fenomenologije*, kojom je početkom 20. stoljeća otvorena nova teoretska paradigma u filozofiji i socijalnim znanostima. Tu su novu paradigmu usavršavali Max Scheler, Martin Heidegger i mnogi drugi. Disertacija je objavljena kod Marti-

nusa Nijhoffa, izdavača u Den Haagu. Kada je Pažanin pokušao knjigu objaviti kod nas u Zagrebu, nije to išlo glatko. Morao je po "savjetu" zagrebačkog uredništva tekstu disertacije pridodati – posve disonantno – niz eseja vezanih za interpretaciju radova Karla Marxa, kako bi javnost s tim dodatkom lakše progutala novinu koju je Pažanin unosio svojim djelom o Husserlu. Dežurni ideolozi to su uzeli na znanje, ne primijetivši da su Pažaninovi radovi o Karlu Marxu već bili amalgamirani s pozicija Husserlove fenomenologije. S tom bitnom metodološkom inovacijom Pažanin je nastavio djelovati u IUC Dubrovnik gdje je u suradnji s Lotharom Eleyom, pripadnikom kölnskih fenomenologa, vodio kurs *Marksizam i fenomenologija*. Prilozi s tog seminara također su objavljeni u Njemačkoj.

Nije u ovom tužnom času gubitka prijatelja, vrsnog istraživača i modernizatora naših društvenih znanosti i filozofije moguće ići dalje od riječi tužne prigode, ali treba reći da je Pažanin svoje kolege i mlađe suradnike stimulirao da se upoznaju s modernim trendovima u socijalnim znanostima, da odu na studije u inozemstvo i da s boljim i suvremenijim znanjem utječu na unapređivanje znanosti u domovini.

U suradnji s Pažaninom svi smo doživjeli i iskusili s kojim se žilavim otporom naše ne samo političko već, nažalost, i intelektualno javno mnijenje odupire inovacijama i napretku. Sterilni pozitivizam i historizam zaziru od napretka i inovacija. Tako je Pažanin proveo svoj plodni život daleko od podrške medija, daleko od slasti i lasti javnog uvažavanja kakvo je zaslužio. Sada kad ga više nemamo, možemo se zalagati da umjesto njegove žive riječi njegovo djelo, koje će ga, naravno, nadživjeti, utječe na mlade istraživače.

Vraćat će se mlade generacije istraživača na njegov znanstveni put i njegov građanski stav, na njegovo djelo koje je zahtijevalo čvrst karakter potreban da se iznese na svjetlo javnog diskursa nešto novo i značajno. Značajnog djela nema bez iznimnog karaktera, bez odvažnosti, bez predanosti stvari, bez zanosa, a sve te odlike imao je Ante Pažanin u sebi, te tako i svoj rodni kraj i članove Fakulteta političkih znanosti ispunio ponosom da su živjeli zajedno s njim. Svojim nas je odlaskom sve ražalostio i zadužio da njegov put odvažno i s odanošću stvari znanosti i građanskoj časti pokušamo svaki na svoj način slijediti.